

ՀԱՆԴԻՍ ԿԻՍԵՄՍԵԱՅ

ՎԻՊԱՍԱՆԱԿԱՆ, ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԱՆՑ, ՆՈՐԱՆՈՒԿ ԵՒ ԶՈՒՍՐԱՍԼԱՆՑ.

ԱՌԱՋԻՆ ՇՐՋԱՆ

Ա. ՏԱՐԻ.

1862 ՅՈՒՆԻՈՒՐ 15

ԳԻՒ 2

ԲՅՈՋԷԼԻՍ ՏՐ ԳԱՐՎԷԼԼԱ

ՎԻՊԱՍԱՆԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՄԻ ԳԱՂՎԻՈՅ ՀԻՆ ԴԵՊՅԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

բող էր: Իւր ձիւրքերն էին բաղկի զօրութեամբ բռան հարուածներ տալ, և ըմբշամարտութիւններ ընել, որոնց համար մրցանակներ ընդունած էր:

Տարմնակ բարձրահասակ և երեւելի պաշտօնակալ անձ մի էր, որ իր ծաղիկ հասակը անցած, երիտասարդութեան եռանդը մարած, ու աղնուակնի երեւոյթ մը չունենալով, Փարիզի նազելի տիկնանց սէգ և փափկասուն սիրտերը իրեն գրաւելու անկա-

խը հինաւուրց տարիքը ամեն բան տղեղացուցեր էր. իւր առատ մազերը որ երբեմն իր գէմքը կը զարդարէին, բայց այժմ զայն կ'այլալէին. իր բնութիւնը կոշտ և ամարդի, կենցաղավարութիւնը դէս և իր խօսելու կերպը համառօտ ու կծու էր. կարճ խօսելով զարմանալի հրէշ մի էր, որ բոլոր իր ժամանակները պատերազմի, դաշտերու ղինուորական հրահանգաց կամ պաշարման երազներ ցնորելով անցուցեր էր: Բայց թէ ի՞նչ ճակատադրին, կամ երկնից հրաշալի ազգամաքը և կամ թէ ըստ գիտաց, չորցած տերեւը (այսինքն Տարմնակ պաշտօնակալը) իրեն ամուսին մը կ'որոշէ, և իւր այս դիտաւորութիւնը կատարելու համար, իր գաղտնիքը կը յայտնէ ոչ այն աղջկան, որուն գեղեցկութիւնը իր զրահներուն մէջ փակուած կարծրացեալ սիրտը կը թափանցէր, այլ անոր հօրը, որ իր զինուորակից ընկերը, իրեն պէս բիրտ, և ամարդի մէկն էր: Այս երկուքին մէջ ամուսնութեան դաշինքը կը կապուի, և կոմսուհոյն Բօլէլա Տը Գար-

վելա հայրը մեռնելու վայրկեանները զան իւր աղջկան կը յայտնէ յորդորելով որ Տարմէնակին ձեռքը ընդունի :

Հրաշագեղ կոմսուհին իր հօրմէն զրկուելով՝ պաշտօնակալին քաղաքը կը տարուի , ուր յատկապէս Սպանիայէն բերուած Մարգարիտ անուն պահպան և դաստիարակ տիկնոջ մը մշտնջենական ներկայութեամբը հսկողութիւն կ'ըլլայ անոր վրայ : Խեղճ կոմսուհին արդելանի մէջ , սուր հսկողութեան , բռնութեան , և ամբալինդ պարիտաներու տակ փակուած , որոնք անմատչելի էին մինչև անգամ կեանքերնին զոհելու պատրաստ արիասիրտ դիւցազնաց : Պաշտօնակալին պահպանողական խնայողութիւնը այնքան սաստիկ էր աղջկան վրայ , որ անկարելի էր անոր հետ հաղորդակցութիւն ընելը : Սակայն իրերուն վիճակը անանկ բերաւ , (հիւսնալի՛ դէպք) , որ կոմսուհի Րօզէլիան արդէն առանց իր հօրը զիտութեան և խորհրդակցութեանը , աղնուական և շնորհատեսիլ երիտասարդի մը սիրոյն յարած էր , որ Սալոյայի արքունեացը կը վերաբերէր , վեցերորդ Կարոլոսին սենեկապետին որդին : Բաղմամբիւ անձեր անոր սիրտը գրաւելու համար պատրաստ էին իրենց կեանքը զոհել . բայց անոնց մէջ միայն Սալոյային կարացեր է պարծենալ անոր լուսասփիւռ ժպիտը վայելելու : Տարմէնակ պաշտօնակալը գրեթէ ամեն կէս օրէ ետքը պաշտօնական այցելութիւն մի կ'ընէր իր որսը եղած կոմսուհւոյն կայարանը՝ և իր աղերսալի խօսքերը զեղեցիկահիւս ոճով անոր կը մատուցանէր . բայց իր սիրոյն թախանձանքները և հրապուրիչ խօսքերը ամենեւին աղքատութիւն մը չէին ըներ աղնիւ կոմսուհւոյն փափկասուն սիրտը գրաւելու :

Օր մը ծեր տարփածուն այցելութիւն ընելով իր սիրոյն առարկայ շնորհագեղ աղջկան , զան քընացած կը դտնայ այցելութեան սենեակին մէկ կողմը դրուած նստարանին վրայ . հինաւուրց մեքենան անոր մօտենալով , ծնկան վրայ կ'ընթած՝ դողդոջուն ձեռք կը վերցնէ այն սպիտակափայլ այտերուն վրայ ինկած գեղեցիկ մազերը , ու իր զազրալի և մագոտեալ շրթունքը անոր մօտեցնելով համբոյր մը կը յարէ , որով կրնար զովացնել իր ծերութեան յագուրդը : “ Ո՛հ , սիրելի Կարոլոս , դուն ես որ ինձ կը մօտենաս ” , կ'ըսէ նազելի կոմսուհին դեռ անոր վրայ տեսած երազը շարունակելով :

Տարմէնակ յանկարծ ոտք կ'ելլէ կայծակի հարուած մի ընդունածի պէս . “ Սիրահար ունի ուրեմն , հա՛ , կ'ըսէ , — անոր անունը իր բերանը , — և սպտիկերը իր սրտին մէջ ” :

Ըսկետը քինանդիր ողուով , և վրէժնդրութեամբ դուրս կը ցաթիկէ , և սահանորդ կինը կը կոչէ . “ Ե՛կ հոս , Սպանիացի վհուկ թեւագիր , կ'ըսէ բռնութեամբ անոր ձեռքը յափշտակելով . ո՞վ է այդ Կարոլոսը , պատմէ՛ ինձ ” :

— Տէր , ո՞վ ինչ ըսաւ քեզի Կարոլոսին վրայ , յօք , կը պատասխանէ պահանորդ տիկինը , — անըզդուութեամբ յայտնելով իր դիտակցութիւնը յանկարծական երկիւղով :

— Սիրահար կայ ուրեմն , կը դոչէ սաստիկ բարկութեամբ ծերունին , ապիրատ , դուն նենդեցիր իմ շահս և քու օգուտդ , սիրականը իմ բայափայլութեանս ատեն հոս կու գայ եղբւր . — դիտեմ ո՞վ է : Իմ կինս ներս կ'ընդունի իր սիրահարը , հա՛ , — խօսէ շուտով , եթէ ոչ՝ պիտի ճաշակես սանդաղոյնի ծայրը :

Մարգարիտ սաստկութեամբ մը անոր ձեռքը թոթվելով , դիմացի կողմը եղած նստարանին վրայ կը նստի , և զայրացմամբ կըսէ . “ Սպանիէ՛ զիս . ահա պատրաստ եմ , ես չիսլիտի ըսեմ խօսք մի , չեմ կրնար մատնել իմ անուշիկ , և քաղցրաբարոյ տիկինս ” :

Տարմէնակ կէս մը քաշած իր թուրը , կուզէ ինքզինքն և կամ իր որսը սպաննել , բայց սակաւ ինչ մեղմելով իր կիւքը , և Մարգարիտին գլխուն դառն անէծք թափելով , կը դարձունէ իր թուրը վերստին իր տեղը : Ըս միջոցին Րօզէլիան ներս կը մտնէ . հրաշագեղ տիրուհին դեռ նոր արթնցած իր կարճատե քունէն՝ բազմոցին վրայ կը նստի իւր հրաշակերտ բազուկը տարածելով , որուն գեղեցկութեան լուսասփիւռ ճառագայթները բոլորաձև սենեակը կը պայծառացնէր : “ Բարի և աղնիւ տիկին , կ'ըսէ Տարմէնակ հենգնօրէն , թէ որ երեսասարդ շրթունքները կը ճառատեն քնոյ մէջ , ծեր ականջներն ալ յարմար են անոնց նշանակութիւնը հասկնալ արթնութեան մէջ : Ո՞վ է այդ Կարոլոսը որոյ վրայ դուն կ'երազես ամեն օր : — Կարոլոս ” , կը դոչէ աղնիւ կոմսուհին , իր երեսը ծածկելով և գունամափ լինելով : — Ո՛հ , տիրուհիս , կ'ըսէ ասպետը , դուն Հէնրի Տարմէնակին վրայ չէիր երազեր , այն միակ անձին , որոյ վերայ դուն իրաւունք ունիս խորհիլ , սիրելի տիկին . խոստովանելու ձանձրութենէն ազատելով կ'ըսեմ քեզ որ քու սիրականդ ուրիշ մէկը չէ , եթէ ոչ Սալոյայի Կարոլոսը , սենեկապետին որդին : — Չէ՛ չէ , տէր իմ , կըսէ Րօզէլիան մեռելի պէս դուռնաթափ լինելով , և սոսկալով , քու կասկածներդ անհիմն են , սխալած ես գուշակութեանդ մէջ , ես երբէք չեմ սիրեր Սալոյայի Կարոլոսը , և ան

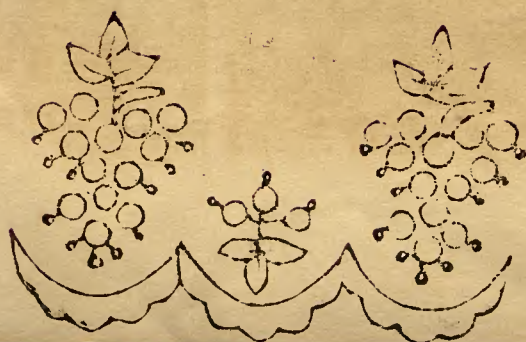
383.

Imp. Mariton.

No peut être reproduit.

ՀԱՅԵՐԱՅԵՐ
1862 ՅՈՒՆՈՒՆ 15

բնաւ չի յանդգնեցաւ ինձ մօտենալ: — Բարի, կըսէ Տարմէնակ, բայց ես անոր համետեալ ձին իմ ապարանիս գաւիթը տեսայ, — քանիցս եկերէ, բայց ինչ եղանակով չեմ կրնար ճիշդ ըսել, բայց յանուն եկնից երդում կ'ընեմ՝ պէտք ես խոստովանիլ, եթէ ոչ՝ անոր պէս, կամ անկէ վատ: Թար պիտի ըլլայ քու ճակատագիրդ: — Ո՛հ, տէր իմ, կը դռնէ Բողեղի մահուան երկիւղը կրեւով, ինայէ՛ ինձ, ներէ՛ ինձ՝:

Տարմէնակ կը զօրէ ինքզինքը և չափաւորելով իւր ցասումը կ'ըսէ: « Ըղնիւ տիկին, ես զքեզ վընասել և կամ վիրաւորել չուզեցի, բայց՝ թէ որ իմ ոտոք ախոյեանս աղէկ մը դիտած ըլլար իր վիճակը՝ չի պիտի յանդգնէր ասանկ անօրէն գործի մի ձեռնամուխ ըլլալ. անիկայ պէտքէ ամէնէն հզօր պետութիւն և անգիմաղբիւ թաղաւորներէն մէկը ըլլայ, որ կը համարձակի մտնել իմ խոստացեալ տիկնոջս և իմ մէջս, իսկոյն պիտի սպաննեմ զան իր դահին պատուանդանին առջեւ »:

Աս արիական և ոճաւորած նպատակաւ Տարմէնակ դնաց սպասաւորներուն հարցներու թէ կերպիւ իւրք կրնայ գաղափար մի ստանալ աս ծանրաւ կշիռ գործին որպիսութեան և հանգամանայ վրայ, որով կրնար յատագրիծ մի յօրինել իր սոսկալի վըրէժին դրութեան թոյնը թափելու:

Ս՝ նայեալը յաջորդ իրող: —

ԱՐՈՒԵՍՏՔ

ՈՍԿԻԻ ԶՈՒՐ ՀԻՆԵԼՈՒՆ ՆԵՐՈՐ:

Ոսկի ջուր շինելու համար չորս տեսակ նիւթ պէտք է:

1. տրամ Բէլապ (1). աս կը շինուի 1 ասիլ չիլիէ, 2. տրամ ասիլ Կիպրօլլիէ մէկտեղ խառնելով:

2. Սիանի-բ Կը Բէլ:

3. Հասարակ աղ:

4. Վարպօնի Կը Բօլիս:

Գործողութիւն:

Առ մաշաւ կամ եալալը ոսկին կամ էյիլիլին, կշռէ և դիր տակը կըր շէնի մը մէջ, և իր ծանրութեան երեք անգամին չափ Բէլապ լիցուր ու կրակին վրայ դիր որ տաքնալով լուծուի. թէ որ

(1) Զանազան արհեստից գործողութեան մէջ գործածուած ձիւթերէն չափերը, վնասակար թոյներ ըլլալուն, փորձագիրը զգուշանալու է:

Բէլապը եփելով ցնդի, ոսկին բոլորովին լուծուելէն ետքը՝ մէջը եղած Բէլապը եփելով այնքան ցնդեցնելու է, որ դրուած ոսկին Բէլապով մէկտեղ ոսկին ծանրութեանը չորս անգամը մնայ: Եթէ անանկ պատահի որ չափէն աւելի ցնդի, ցնդածին տեղը Բէլապ էվելցնելու է, ասկէ ետքը առ դրած ոսկիիդ 20 անգամը Բիանի-բ Կը Բէլ ըսուած դէղին աղը ու ջրի մէջ լուծէ, և լիցուր շէնի մէջ լուծուած ոսկին վրայ, որ բոլորը դեղեցիկ կանանչ գոյն մը կուսնենայ. դիր կրակին վրայ, ու թող որ եփի, եփ ելլելուն պէս՝ կրակէն վար առ ու վրան լից դրած ոսկիիդ տաօը անգամը հասարակ բարակ աղ, ու աղէկ մը չալափիլ ըրէ մինչև որ բոլոր դրածդ լուծուի, նորէն շէնի կրակին վրայ դիր որ սկսի եփիլ, քանի մը ըսպէ ալ ասանկ եփելէն ետքը՝ քիչ քիչ մէջը Բօլիսալ ձգէ, որն որ դրած ոսկիիդ տասն երկու անգամը ըլլալու է. Բօլիսալ ալ դնելէդ ետքը՝ կրակէն վար առ, ու թող որ քիչ մը պաղի, և դրած ոսկիիդ երկու հարիւր անգամը մաքուր ջուր լից շէնի մէջ, և կէս ժամի չափ եփելէն ետքը՝ վար առ, ու թող թէ անցուր որ կըլլայ դեղին ոսկեղօծելու ջուր:

Գործողութիւն:

Ոսկեղօծել ուղած բանդ աղէկ մը մաքրելէն ետքը, տեղ տեղ իի-իկայի կամ Դիւի կտորովանքներ կպցուր, և անանկ դիր ալըլը ամանի մը մէջ, ու վրան լիցուր վերոյիշեալ ոսկեջուրէն, և մէկ կամ երկու ըսպէ եփելէն ետքը ջուրին մէջէն դուրս հանէ, ու շուտով պաղ ջուրի մէջ խօթելով լուա, քանի անգամ որ ուզես՝ կրկնէ աս գործողութիւնը, որ հաստ ոսկի շալափիլ ըլլայ վրան, և էն ետքը իեպէլիլով կամ չուխայով շիփէ, կուգես նէ մախալ ըրէ: (Կպցուցած զինքիդ տեղերը բիծ մնայ նէ, իեպէլիլով շիփէ հանէ բիծը):

Ծանօթութիւն:

Վերոյիշեալ ջուրով ոսկեղօծելէն ետքը՝ թէ որ կ'ուզես ոսկին քիչ մը կարմիր գոյն տալ, ոսկեղօծած բաներդ առ ու հետեւեալ բաղադրութեան մէջ խօթէ:

Առ մեղրամոմ չորս մաս, ձէնկէար ու կէօլ Բալ ԷԷ մէջ մէկ մաս. առաջ մեղրամոմը հալեցուր մէկ ամանի մը մէջ ու վրան լից ձէնկէարը ու կէօլ Բալ ԷԷ աղէկ մը ծեծելով փշրելէն ետէ:

Փայցեցուցած երկաթի կամ դոցաւտե բռները ոսկեղօծելու կերպը առանց եփելու:

Ս՝ նայեալը կամ եալալը ոսկին էյիլիլին իր ծան:

բուժեանը երեք անգամին չափ հեղուկ մէջ լուծելէն ետքը՝ տաքցունելով այնքան ցնդեցունելու է որ լուծուած ոսկին դեղին աղ մը ձեանայ, ետքը ան լուծուած դեղին աղը ու լիւր «ԵԼՖԵՐԻ» մէջ լուծել, և շէշէ մէջ դիր ու բերանը աղէկ մը գոցել, որ չի ցնդի:

Գործածութիւն

Երբոր կ'ուզես զմելի, կամ ինչ և ինչ երկաթ ոսկեզօծել, օսկոր զրիչին փետուրը խօթէ աս լուծմանը մէջ ու ոսկեզօծելու բանիդ վրայ քսէ. քիչ ատենէն կը ցնդի ու ոսկին կը մնայ:

Առանց փրփուրի (մայա) հաց ծինել:

8 Տրամ. sesquicarbonate d'ammonia ջրի մէջ հալեցուր $2\frac{1}{2}$ օխա ալիւրով շաղէ, կնտէ ու ան միջապէս եփէ:

Ուրիշ կերպ մը:

3 Օխայ ալիւրը երկու մասի բաժնէ, մէկ մասը 16 տրամ bicarbonate de soda ջրով լուծուածին հետ խառնէ և միւս մասը 8 տրամ acide muriatique ջրով լուծուածին հետը խառնէ, երկու մասն ալ զատ զատ շաղէ. մէկըմէկ խառնէ կարելի եղածին չափ շուտով և անմիջապէս եփէ:

Ան հացը շատ առողջարար է. և (մայա) փրփուրը չուզեր:

Ե.Լ.Ի.Ս.ՓԻՐԵՅ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՎԱՃԱՔԱՎԱՆԵՐ

Դարձանի-Բիւն (1)

Կրաքիանո. Ըտոր դեղը կայ. երկու տարի ևս հետս կենցաղավարութիւն ըրէք, ու ետքը կը նաշիք որ դուք ձեր խօսքերուն ձայնը չէք հասկնար:

Ընթօնի. Երթաք բարով, կը նայիմ որ այս խաղալիկ խօսքերով իս ալ պիտ' ըսկսիք շատախօս ընել:

Կրաքիանո. Փառք քեզ Ըստուած, ճշմարիտ. ինչու որ լուծիւնը՝ չի ծախուելիք աղջկան մ'ու եզան չոր լեզուին մէջ գովելի է:

Կրաքիանո և Լօրէնս Իէլէն:

Ընթօնի. Սըվոր ըսածները նայեցէք Ըստուած սիրէք:

Պատանի. Կրաքիանո՞ բոլոր Վ ենետիկի մէջ եղած մարդոցմէ աւելի անհատնում ապուռ ճպուռ:

(1) Տէս թիւ 1.

բաներ զըցողն է, իր տուած իրաւունքները՝ երկու քոռ յարգի մէջ խառնուած երկու հունա ցորենի կը նմանին, բան չունիս նէ մինչև իրիկու փնտռէ որ դանաս, ու դանաս նէ ալ՝ փնտռելու աշխատութիւնդ իսկ չեն արժեր:

Ընթօնի. Բարի. ըսէք նայիմ հիմակ, ինչ կերպ տիկին է այն որու քով զազտուել ճամբարդութիւն մ'ընելու երգում էք ըրեր, ու խօսք—տուիք որ այսօր կ'իմացնէք ինձ:

Պատանի. Չէք դիտեր չէ, Ընթօնի, որ վիճակս որքան պղտիկցաւ զանազան նաւահանդիսաներու հետ առուաուրս մեծցնել ուղեւով ըրած փեսաներովս, քան թէ իմ խեղճուկ միջոցներուս գործերս շարունակելու չի ներածովը. ո՛չ ալ այնպէս բարձր աստիճանէս խնալուս համար կը ցաւիմ հիմակ, բայց իմ զխաւոր խնամքս՝ իմ մեծ պարտքերէս յաջողութեամբ ազատիլն է, որու մէջ ժամանակս՝ պիտո շոյլ բանի մը պէս, իս դրա—դրաւ, Ընթօնի, ամենէ աւելի ձեզի պարտական եմ, ստակ՝ ու սէր, ու ձեր սիրոյն՝ երաշխաւորութիւնն է, որ բոլոր մէջէ—մէջ գործերուս ու սղջաձեներուս ծանրութիւնը վրայէս նետելու և բոլոր պարտքերէս ազատ—մնալու յոյսը կուտայ ինձ:

Ընթօնի. Կ'աղաչեմ, աղնիւ Պատանի, յայտնեցէք ինձի զանոնք, ու թէ որ բանը պատուց վրայ է նէ՝ հաւաստի—եղիք, որ քսակիս՝ անձիս՝ ու բոլոր ընչիցս տէրն էք:

Պատանի. Դպրոց դացած ժամանակներս՝ երբ նետ մը կը կորսնցնէի, մէկ միւս մը կ'առնէի ու նոյն ուժով մի և նոյն կողմը կը նետէի, ու աւելի ուշադրութեամբ անոր ընթացքը դիտելով մէկը գտնելու համար փնտռած ատենս, երկուքն ալ վըտանդի մէջ ձգելովս՝ երկուքն ալ կը դանէի, այս տղայական փորձառութեանս մէջ—բերելու կրնայիմ, ինչու որ անոր հետեութիւնը պարզ անմեղութիւն մ'է: Ես ձեզ շատ պարտաւոր—մնացած եմ, ու կամակոր երիտասարդի մը պէս՝ պարտքս կորսնցուցած եմ: Բայց թէ որ կը հաճիք, որ ուրիշ նետ մ'ալ արձակէք նոյն ճամբով որ առաջին անգամ արձակեցիք, կասկած չունիմ, որ անոր սլանալը մտադրութեամբ դիտելէս ետք՝ կամ երկուքն ալ կը դըտնամ, կամ վերջի աչքէ հաւաճանիդ նորէն կը բերեմ ետ—կուտամ ձեզ, ու շնորհակալութեամբ դարձեալ առջի պարտքովս պարտաւոր կը մնամ:

Ընթօնի. Իս աղէկ կը ճանաչէք, ու այդ պարագաներով փուճ—տեղ ժամանակ կը կորսնցնէք որ իմ սէրս ճանչնաք՝ ու անխտիւս, զան վերջին ծայրը տանելովիդ աւելի սիրտս կը վշտացնէք, քան թէ բոլոր ունեցածներս վատնելովիդ ցտցը:

նէիք, ուրեմն, ըսէք ինչ կ'ուզէք որ ընեմ, ձեռքէս եկածին չափ ձեր կամքը կատարելու պատրաստ ըլլալն զիտէք, ըսէք ուրեմն նայիմ:

Պատահիւ. Պէլմոնթ՝ պիտոյ հարուստ աղջիկ մը կայ ամուրի, որ պիտոյ գեղեցիկ է, այնքան որ գեղեցիկ խօսքը իր գեղեցկութեան նշանակութիւնը չի կրնար տալ, ու հրաշալի առաքելութեանց ալ տէր է: Ըստ ջնիքը՝ իր աչքերէն քանի մը յաջող ու անխօսուող պատգամներ ընկալայ, անոնք փորթիա է, ու Պրուտոսի փորթիա, Կատովնի աղջկէն վար գին չունի: Քոլոր աշխարհք իր ինչ ըլլալը գիտէ, ինչու որ չորս տեսակ հողերը՝ ամեն կողմէ երեւելի տարփառներ կը քնն իւր վրայ, և իր արեւադոյն խօսքոյս հեր փունջերը՝ իր ծամելիքն րուն վրայ ոսկի գեղման պէս կախուած են, որոնք որ Կողբիսի ծովեղերքը Պէլմոնթ ձեայքնելու համար, բազմաթիւ Զատոններ կը յարուցանեն զինք խնդրելու: Ո՛հ, Ընթոնիօս, թէ որ ես ալ անոնց մէկին հետ նախանձորդ ըլլալու միջոցը ձեռք բերէի, մաքիս մէջը այնպէս նախատես գուշակութիւն մը կայ, որ, անպատճառ բողբաւոր պիտ' ըլլայի կ'ըսեմ:

Ընթոնիօ. Գիտէք աղէկ՝ որ իմ բոլոր ստացուածքս ծովուն երեսն է, ու հիմա ո՛չ ստակ ունիմ և ոչ գիւրդութիւն որ խօկոյն ձեզ գումար մը տամ, անոր համար, զնայէք, աշխատեցէք նայել յէք իմ անուանս պատուովը Վեներիկի մէջ ինչ քան բան կրնաք ձեռք բերել, որ կարող ըլլայ զոնէ խնայողաբար ձեզ մինչև Պէլմոնթ գեղեցիկ փորթիայի քով տանիլ: Գնայէք, ու ես ալ երթամ իսկոյն, նայինք մը կրնանք դառնալ ստակ, տարակոյս չունիմ, որ սրտիւս և համարումս բան մը ձեռք բերել չեն տար:

Կէւէէ:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Բ.

Պէլմոնթ. Փորթիայի տան մէջ սենեակ մը:

Փորթիա և Ներսիս իւր ձեռքն:

Փորթիա. Ճշմարիտ Ներսիս, պզտիկ մարմինըս այս մեծ աշխարհքէն ձանձրացեր է ալ:

Ներսիս. Կրնայիք այդպէս ըլլալ, սիրուն աիկին, թէ որ ձեր դժբախտութիւնները՝ ձեր մեծ հարստութեանց պէս առատ ըլլային, ու այս ալ կայ, որ հոս տեղս առատութեամբ յղփացնող անախորժութիւնները՝ անօթութեան մեղքնող կարօտութիւններէ աւելի շատ են, պարզ վիճակի մը մէջ կեանք վարելէն աւելի ճշմարիտ երջանկութիւն մը չի կայ եղեր: Ընչափութիւնը՝ ձերմակ մագերով

շուտ մը վրայ կը հասնի, բայց չափաւորութիւնը աւելի երկար կ'ապրի:

Փորթիա. Պատուական ու պինդ դատաւճռական իրաւաբանութիւններ:

Ներսիս. Ըսելի պատուական կրնան ըլլալ, թէ որ բռնուելու ըլլան:

Փորթիա. Թէ որ ընել՝ աղէկն ինչ է այն ընելը զիտնալու պէս գիւրին բան մ'ըլլար, մատուցները եկեղեցի կ'ըլլային, ու աղքատաց խըրճիթները՝ իշխաններու պալատ: Աղէկ վարդապետ այն է, որ իր տուած բուն քարոզութիւններուն կը հետեի, աւելի գիւրութեամբ կրնամ քան մարդոց օգտակար բան մը սորվեցնել, քան թէ այն քաննէն մէկն ըլլալ, որ իմ սորվեցուցածին հետեւիմ: Ուղեղը՝ արիւնին համար օրէնք կրնայ հաստատել, բայց տաք խառնուածք մը՝ յուրտ հրամանի մը վրայէն կը ցաթիկէ, ահա երիտասարդութիւնը ասանկ մէկ խենթ նապաստակ մըն է, որ հաշմանդամ խրատուց լարերուն վրայէն կ'ոստնուանդին կ'անցնի: Բայց աս իրաւաբանութիւնս՝ Էրիկ մ'ընտրելու եղանակ մը չի սորվեցներ ինձ, — մեղք ինձի, որ ընտրել խօսքը կ'ըսեմ, ոչ ախորժածս կրնամ ընտրել, և ոչ չախորժածս կրնամ չի հաւնիլ. ահա ասանկ կ'ըլլայ մեռած հօր կտակին տակ ընկճած կենդանի աղջկան մը կամքը (1): — Դըժնդակ բան չէ, Ներսիս, որ մէկը չեմ կրնար ընտրել, ու մէկն ալ չեմ կրնար մերժել:

Շարժալիկ:

ԴԵՐԱՍՏԱՆՈՒՅԻԻ ՄԸ ԵՂԱԾ ԾՆՈՐՀԸ

Փարիզի թատրոններուն մէկուն մէջ գեղեցիկ բայց անփորձ աղջիկ մը. առաջին անգամ խաղալուն՝ իր շնորհալի երեւոյթը ու գեղեցկութիւնը զարմացմամբ հրապուրեց ամենուն սիրտը, անանկ որ անօրէնք տարուան մը համար դաշինք ընաւ աղջկանը հետ, և խոստացաւ որ զան աղէկ վարձատրէ, որով կարող ըլլայ իւր մայրը անուցանելու, քանզի անոր անբոլորը բոլորովին իր դաւկէն կախում ունէր:

Նոյն ատենի սովորութեանը համեմատ՝ դաշանց վրայ աս ալ աւելցուցին. 2 կողմէն ով որ խօսքէն դառնայ՝ տասը հազար ֆրանկ տուգանք տայ:

Աղջիկը իր խոստմունքէն դառնալու բնաւ միտք չունենալով՝ կանոնաւոր կերպիւ իր պարտաւորութիւնը կը կատարէ:

(1) Կրնա՞ և խա՞ մի և նոյն արատաւորութիւնն ունին Անգլիայի մէջ. Ծ. Թ.:

Օր մը դերասանուհին տնօրէնին սենեակը կը մտնէ և կը ծանուցանէ թէ՝ թատրոնը ձգել կ'ուզէ :

— Ի՞նչ, կ'ըսէ տնօրէնը . այդ փոփոխամտութեան ամենեւին չէի սպասեր :

— Շշմարիտ , տէր իմ , փոփոխամտութիւն չէ :

— Ուրեմն միտքդ ուրիշի հետ միաբանիլ է :

— Այո՛ , տէր իմ , անանկ մէկու մը հետ որ չեմ կրնար մերժել . երեւելի երիտասարդ մը կ'ուզէ ամուսնանալ ինծի հետ :

— Աղէկ գործ մ'է այդ , որովհետեւ ամուսնութիւն կայ խնդիրին մէջ :

— Այո՛ , բոլոր կենացս մէջ երջանիկ պիտի ըլլամ :

— Ուրեմն մի ուշացունեն , կարգուէ :

— Բայց առաջարկող անձը չուզեր որ իր կինը թատրոնը խաղայ :

— Այդ ինչ անխոհեմ իրաւունք մ'է : Անոր արհեստը ի՞նչ է :

— Վաճառականի մը քով գրագիր , բայց միտք ունի խառնութ բանալ , և կ'ուզէ որ ես ալ իրեն հետ աշխատիմ :

— Սիրելի զաւակս , գեղեցիկ նոր խաղարկութիւն մը ընդունեցի , կ'ուզեմ որ քու մասով սերտես :

— Ուրեմն , տէր իմ , պիտի չթողուս որ ազատ ըլլամ :

— Պէտք է խորհիմ ատոր վրայօք . սակայն քու ձեռքդ է դաշնագրութիւնը եղծելը , տուգանքը վճարելուդ պէս կը լինայ բանը :

— Տասը հազար ֆրանկ խիստ շատ է :

— Ստորագրած ամենեւեմ շատ քիչ էր , բայց հիմայ քու ծառայութիւնդ աւելի կ'արժէ :

— Ահա՛ , ամուսնանալէս ետ պիտի մնամ , կ'ըսէ խեղճ աղջիկը աչքերէն գետի պէս արտասուք թափելով , և յուսահատութեամբ կը թողուս սենեակը կ'երթայ :

Ութ օր ետքը՝ տնօրէնը իր սենեակին մէջ կրակարանին առջին նստած կ'աշխատէր կրակ վառելու , բայց չկրցեր էր յաջողել :

Աս միջոցին դերասանուհին ներս կը մտնէ :

— Դժն ես , կ'ըսէ Տնօրէնը , կարծեմ խաղալու համար եկար :

— Այո՛ , տէր իմ , թատրոնը թողելու համար :

— Ուրեմն միտքդ դերի որ թատրոնը թողուս :

— Տուգանքը բերի :

— Տասը հազար ֆրանկը :

— Այո՛ , ահա գումարը :

— Ի՞նչպէս կրցար ստանալ այդչափ ստակը :

— Կշանածս տուա :

— Հարուստ մէկն է ատիկայ :

— Աս տասը հազար ֆրանկը դրեթէ բոլոր կենաց մէջ վաստակածն է , սակայն ինք կ'ըսէ թէ .

— Ի՞նչ կ'ըլլայ , դուցէ փոխ առնելով կրնամ խառնութ մի բանալ :

— Թե որ իր համայն կենաց մէջ դժուարութեամբ վաստակածը ձեռքէն առնես՝ պիտի ստիպես զինքը թշուառութեան մէջ իյնալու , և պատճառ պիտի ըլլաս անոր կործանմանը :

— Կ'աղաչեմ , տէր իմ , կ'աղաչեմ անդթութեամբ մի խօսիր :

— Կը կարծես որ ատ կերպ միաւորութեամբ ապերջանիկ պիտի չըլլաք : Առ աս ստակը . և ետ տուր անոր , և թէ որ հաստատ որոշած ես թատրոնը թողելու , քեզի պարզ կերպ մը ցուցունեմ , որով ստակէ ալ չես ելեր : Ա՛ս սա թուղթը , և հաճէ կրակարանին մէջ խօթել , որով կրակը արծարծի :

Աս ըսելով ծրար մի թուղթ կու տայ անոր , որնոր աղջիկը ծխոտ փայտերուն մէջ կը նետէ , ու վառարանին մէջի փայտերը կ'սկսին բոցավառիլ :

— Գիտես ատ ինչ թուղթ էր , կ'ըսէ տնօրէնը , քու ստորագրած դաշնագրութիւնդ էր . ասկէ ետքը ամենեւին տուգանք մը չեմ կրնար պահանջել քեզմէ . գնա՛ , զաւակս , ամուսնացիր : Աղէկ գործածէ քու փոքր դրամագլուխդ , ու երջանիկ եղի՛ր :

Աս առատաձեռն գործին վրայ մատղաշ դերասանուհին իր երախտադիտութիւնը կը յայտնէ անոր արտասուածոր աչօք :

— Երախտադիտութեան վրայօք մի խօսիր ինձ , կը պատասխանէ տնօրէնը . երկուքնիս ալ պարտքէ ազատած ենք , մինչև հիմա պարապ տեղը աշխատեցայ ատ յամառ կրակը վառելու , և չկրցայ , բայց քու դաշնագրութեան թղթերդ մէջը նետելուդ պէս , իսկոյն սկսաւ բռնկիլ , դուն շնորհակալ ես ինձմէ որ ազատեցի զքեզ , ու ես շնորհակալ եմ քեզմէ որ կրակս վառեցիր :

ՆՈՐԵԼՈՒԿԻ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ

Թաւիշէ (ցատիֆէ) քողա ճերմակ 4 հատերով :

Առաջին Ֆիսքանին շաւիշէն Նախ երկու ժապաւէններէ կըլլայ բաց ֆիշէի գոյնով , բոլոր կողմէն սև և շատ նեղ Բանիէլայէ մը շրջապատած , երկու ուրիշ նման ժապաւէններ կան , առաջինը , մէկ կողմը դրուած բաւական լայն և սև Բանիէլայէ շրջապատած է . երկրորդը , միւս կողմը դրուած սև և նեղ Բանիէլայէ , չորրորդ ժապաւէնը նմանապէս

սեւ եւ նեղ լեռնային շրջապատած է եւ ասոնցմէ ուրիշ երկու ժապաւէններ մի եւ նոյն շարժիչներով վերը նկարածնուս վրայ դրուած են, ուստի ընդ ամենը վեց շաբաթ ժապաւէն պիտի ըլլայ :

Վաթիֆէ ճերմակ կէտերով երկրորդ ֆիւսան մը վերջին ժապաւէնին վրայ կիսնայ, այս ֆիւսանը ոլորուած բաց ֆիշի գոյնով շաբաթ կիւրացուած է, նեղ եւ սեւ լեռնային շրջապատած, մի եւ նոյն կրկին կիւրացուած է, որ մեծ եւ սեւ լեռնային շրջապատած է, ինչպէս նաեւ մէջ տեղը սրածայր եղած գօտիին վրայ ալ :

Վերջին զարդը շաբաթի բաց ֆիշի գոյն շաբաթի ոլորուած աւազի եւ ճերմակ փետուրէ կը ըլլայ :

Լըրիստոնի ցատիֆէ բողո

Վերաբերու պարհաւ թեւերով եւ գլխանոցով, թեւերը շատ լայն մինչեւ ծայրը նեղնալով կը ըլլանայ, եւ նեղ ծայրը դէպ 'ի առջեւ տարած է, այս վերաբերու բողոցովին լայն ասղիագործեալ սրմայէ շրջապատած է :

ԻՄԱՍՏԱՌԹԵԱՆ ՅՈՂԻ ԿԱԹԻԼՆԵՐ

Մարգիկ առաւել գինիի դաւաթի մէջ կ'ընկղմին քան թէ Ովկիանոսի :

Ընոր պէտքը չեղած բաները կը գնէ, կը պարտաւորի պէտք եղածը ծախել :

Հայրտութիւնը ծաղիկ մըն է որ սատանայնեւրուն պարտեղը կը բռնանի :

Մարդ մը որ հարստութիւն կը գիշէ ու չ'վալը, կը նմանի իշոյ մը որ ոսկի կը տանի ու յարգ կ'ուտէ :

Լըրիստոնի օրացոյցին մէջ, ժամը բոլորէ հաշուած է, ապերժանիութեան մէջ ալ օրերու :

Ղարմը անյատակ ծով մ'է, որուն մէջ պատիւ, խիղճ եւ ճշմարտութիւն կ'ընկղմին :

Մարգիկ կը նմանին որսորդաց եղջերափողի, որչափ առաւել պղինձ ունենան, այնչափ առաւել կը լսեն անոնց :

Լստուած առանց խօսքերու սիրտը կը լսէ, բայց առանց սրտի խօսք չը լսեր :

Լըրեակայութեան ամենէն գէշ վտանգն ան է որ շատ անգամ իրօքը տեսնելու կ'առաջնորդէ :

Լմենամեծ ճշմարտութիւնները ամենապարզ են, անանկ ալ ամենամեծ մարգիկները :

Լս աշխարհիս մէջ ըրած բարեգործութեանդ հատուցումը յաւիտենականութեան մէջ կը ներդնուի, ինչպէս որ ծառի մը արմատին թափած ջուրդ պըտ-

ղին եւ ծաղիկն վրայ կ'երեւայ :

Ղաղտնիքի պէս արագընթաց չ'կայ :

Մարգիկ շատ անգամ կամենան լսելու ինչ որ իրենք չեն ամենար գործելու :

Լճապարելը շատ անգամ բռն իր ոտքը կոխել կուտայ :

Փոխ առնուած հանգերը քիչ անգամ կը յարմարի վրան :

ՁՈՒՄԵՐԱՆԻՔ

ՍԻՐՈՅ ԻՆԿԵՐՈՒՆՈՒԹԻՒՆԵԱՆ ՍԻՐՈՒՆ

Լըրի երկրագործ մը իր շանը սաստիկ հաշելուն համար կէս գիշերուն արթնցաւ, շանը քովը երթալուն կենդանին սաստիկ ղինքը իր հաշմունքներէն զարհուրեցուց, ուստի երկրագործը իր հրացանը կ'առնէ ու կը հետեւի շանը որ նայի թէ ինչ կայ, պատին ետին ճերմակ սաւանով պըլլուած ուրուական մը կը տեսնէ, երկրագործին երեսին գոյնը կը նեղէ, ու անդամները կը դողան :

“ Ես ” կը պոռայ ուրուականը “ քու մեռած կնիկդ եմ, գերեզմանէն եկայ քեզ զոռացուցնելու, թէ Մարիամին հետ չի կարգուիս, որուն հետ որ սիրախօսութիւն կ'ընես կոր, միայն Հովիթիմէն է որ իմ տեղս պէտք է յաջորդուի ըլլայ, կարգուիս անոր հետ, եթէ ոչ հալածանքը եւ յաւիտենական տանջանքը քու վճիռդ պիտի ըլլայ ”: Ուրուականին աս տարօրինակ առաջարկութիւնը երկրագործը զարհուրեցունելուն անգը, իր արիւթիւնը կը կենդանանայ, անմիջապէս այցելու եղող ուրուականին վրայ կը վազէ եւ սաւանը վրայէն մէկդի քաշելուն պէս՝ կը նայի որ գեղեցիկ Հովիթիմէն է, անոր հետ ամուսնանալու միտք կընէ, կըսուի թէ աղջիկան խորամանկութեանը վրայ զմայլելով կ'ամուսնանայ անոր հետ :

Ո՛հ, կը պոռայ խեղճ տղուն մէկը ակօսան քաշել առած ժամանակը “ երկու ակօսայ եղաւ որ սխալմամբ քաշեցիր ” — Վախ, վախ, շատ կը տրամիմ, կ'ըսէ անհոգ սափրիչը, բայց ասոնք քաշելէս առաջ ամենը երեք հատ էին, վստահ եմ որ աս անգամ չպիտի սխալիմ :

Քանի մը օր առաջ կնիկին մէկը աղնուականէ մը ողորմութիւն կը խնդրէ, ան ալ տասնոց մը կուտայ : “ Ի՞նչ, տասնոց մը ”, կ'ըսէ կինը : “ Ետ առ, տէր իմ, ես ողորմութիւն խնդրեցի, տասը փարայով բան մը չեմ կրնար ընել ” — Սիրելի տիկինս, կ'ըսէ աղնուականը, կ'աղաչեմ պահէ՛ աս տասնոցը ու աղքատի մը տուր ”:

Տարւոք աղջկան մէկը անցեալ դիշեր Ժօլա խաղացած ատենը, իր ընկերին կ'ըսէ. «Այժմ չես կարծեր որ քսան տարեկան եմ, ուրեմն քանի տարեկան կը կարծես»: Տղան կը պատասխանէ. «Կամ առաւել կամ սքակաս»:

Ստակով նարտ խաղացողի մը հարցոյցին թէ ի՞նչ է արհեստը, կը պատասխանէ թէ փղոսկը դարձունող է:

Հեղինակին մէկը իր ծառային կ'ըսէ. «Գըրասեղանիս վրայէն ի՞նչ է ան որ կ'այրես: — Գըրուած թուղթերը, տէր իմ, չի գրուածներուն չեմ դպչիւր կոր», էր պատասխանը:

Մարդ մը ջրերուն ցրտութեանը պատճառաւ իր բաթերը տաք ջրի մէջ լողալ կուտայ. և ա՛նանկ բաղդը կը բանի՝ որ եռացած հաւկիթներ կ'ածեն: Ո՛վ կ'ըսէ թէ ասիկայ յառաջագիմութեան դար չէ:

ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ճորճ Բ. թաղաւորը օր մը հրաման կ'ընէ իր պարտիզպանին որ Ռիչմոնտ եղած պարտէզը բաշցուի ամառուան եղանակին, ժողովուրդը զովանալու համար: Պարտիզպանին դժուարը դալով, որ շատ նեղութիւն պիտի ըլլայ իրեն, կը բողբէ թաղաւորին որ ժողովուրդը ծաղիկները պիտի ժողուեն: Ի՞նչ, կ'ըսէ միայեալ, իմ ժողովուրդս ծաղիկ կը սիրէ, ուրեմն շատցուր տունկերը:

— Ի՞նչ է կնկան մը ամենաճշմարիտ պահապան հրեշտակը:

— Անտարբերութիւնն է:

Ժէօն Ժանի մը ինքզինքին համար ունեցած պարտաւորութիւնը ի՞նչ է, մօրուք թողուլ, ու պղտի մատին ըզընքը չ'կտրել:

ԸՆԴՈՒՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐՈՒԹԻՒՆ

Վ. Կ. ՊՕԼԻՍ. Վ. ասն զի հրատարակման վերաբերեալ ընկերիս դաշնագրութիւնները ետ մնացին:

Յ. Մ. ՊՕԼԻՍ. Առաջարկութեանդ պատասխանը հետեւեալ թիւերնէս մէկուն մէջ պիտի տեսնէք:

Յ. Փ. ՅՈՒՐԻԻ. Տակաւին չընդունեցինք մեր խնդրածը:

Միւնստիլի Լըճիաս. Պօլիս. Շնորհակալ եմք ձեր խրատներէն:

Ռուբէն Յակոբ. Ռուլա. Կը խնդրեմք ատելի հասկանալի ըրէք հրատարակելիքնիդ:

ԾԱՆՈՒՆԴՔ

Յուն. 4 ժամ 12 Տիկին Մէնէմէնցի Սարգսի Գասպարեան. էգ.
 " 11 " 6 Տիկին Ա. Ետիմ Եղալըզեան. արու.
 " 11 " 1 Տիկին Յովհ. Գոննապան Գարսապան. մեռած.
 " 11 " Տիկին քրմաճը Արքա. Գրիգորեան. արու:

ԸՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

Յուն. 14. Ի Սուրբ Լուսաւորիչ, ձեռամբ Տէր Զօհաննէս Բահանայի. օրիորդ Թագուհի Վարդուհան ընդ Մանուկի Կարապետ Յ. Ագաման:

Նոյն գիշեր. Ի Սուրբ Ստեփանոս, ձեռամբ Տէր Յակոբ Բահանայի. օրիորդ Մարիանա Ս. Տէր Մարթէոսեան ընդ Պարտաշի Ճանիկ պալլեքճեան:

Նոյն գիշեր. Բարսառաշ թաղը, ձեռամբ Տէր Բաբել Բահանայի. օրիորդ Թագուհի Նոր Իորաշէլ փիլիպոսեան ընդ Պարեցի Յովհաննէս:

Նոյն գիշեր Ի Սուրբ Ստեփանոս. ձեռամբ Տէր Փիլիպ. պոռ Բահանայի. օրիորդ Գլխուհի տղղամաճի Եարութիւնեան ընդ Կարապետ շայծը Նազարէթեան:

Մ Ը Հ Ք

Յուն. 1. Սլման աղա Ղանալեան.
 " 6. Երեցիկն Տէր Զովհան Վանադեզեցի.
 " 14. Արքեպիսկոպոս Սարգսի Գուստո Մարիամ.
 " 15. Հալաճ Կիլիկոս.
 " 15. Մայ օղլու հաճի Գարուստ:

Յաւերժահարսնուս գիմողներուն թիւը զոհացուցիչ է, յայտմ մասին ԾԱՂԴԻԿ հանգիսին իւր վրայ ըրած բարեմաղթութիւններէն մեծապէս շնորհակալ եմք, և արդի նշաններէն կը յուսամք որ աղջային մեծ քաջալերութիւններ պիտի ստանանք յառաջագիմութեան մասին:

ՊԱՅՄԱՆՔ ՍՏՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Հրատարակի ամիսը երկու անգամ. ստորագրութեան տեղին է. Զմիւռնիա Եսայեան Մեմարգոյ Մ. Յ. Պ. Գրիգորիի գրաստանը:

Պօշիս. Ընթերցասիրաց թանգարանը. Մեծ կոր խան, Թիւ. Ե. Գարիշ. Ս. Մուրադեան:

Հանգիսիս շրջանը չեց ամիս է. Զմիւռնիոյ համար դին երկու արծաթ մեծիս:

Պօշիս եւ ուրիշ բացաքներ. երկուք ու կէս մեծիս. Հանգիսիս վերաբերեալ որ եւ իցէ նամակ դիտի ուցցուի ու Պ. Սարգիս փափագեան:

Փաստան չլծարուած նամակ չընդունուիր:

ՏՆՕՐԵՆ ԵՒ ԽՄԲԱԳԻՐ ՍԵՐԳԻՍ ՓԵՓԵՂԵԱՆ

Զ Մ Ի Ի Ռ Ն Ի Ը

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՏԵՏԵԵԱՆ